

Tystnadsplikten i Evangeliska Frikyrkan

Antaget av EFKs styrelse den 21 november 2015

Uppdaterat enligt beslut i EFKs styrelse den 29 maj 2021

Innehåll

<u>Förord</u>	3
<u>I. Inledning</u>	4
<u>Några utgångspunkter i Bibel och teologi</u>	4
<u>II. Riktlinjer för tystnadsplikten i Evangeliska Frikyrkan</u>	6
<u>Allas varsamhet med att hantera förtroende</u>	6
<u>Överenskommelser om tystnadsplikt</u>	6
<u>Två kategorier av tystnadsplikt</u>	6
1. <u>Särskild tystnadsplikt för pastorer</u>	6
2. <u>Allmän moralisk tystnadsplikt</u>	7
<u>Några kommentarer angående likheter och skillnader mellan Särskild tystnadsplikt för pastorer och Allmän moralisk tystnadsplikt</u>	8
<u>Tystnadspliktens sammanhang</u>	9
<u>Tystnadsplikt och avskiljning för tjänst</u>	9
<u>Handledning, tystnadsplikt och support</u>	9
<u>Några ramar för enskild själavård och syndabekännelse</u>	10
<u>Funka i själavårdsteam</u>	10
<u>Själavård i sociala medier och via internet</u>	11
<u>III. Exempel på tystnadsplikt i praxis – Frågor & Svar</u>	12
<u>Följande frågor förutsätter att medarbetaren har behörighet med <i>Särskild tystnadsplikt för pastorer</i>:</u>	12
<u>Följande frågor förutsätter att medarbetaren har behörighet med <i>Allmän moralisk tystnadsplikt</i>:</u>	13
<u>Liten ordlista</u>	15
<u>Faktaruta – Kyrkohistoriska perspektiv på tystnadsplikt och syndabekännelse</u>	16
<u>Offentlig bekännelse</u>	16
<u>Enskild bekännelse</u>	16
<u>Reformationen</u>	16
<u>Frikyrkorörelsen</u>	17
<u>EFK med baptistisk självförståelse</u>	17
<u>Några orsaker till syndabekännelsens och tystnadspliktens aktualitet</u>	18
<u>Formulär för olika ändamål</u>	18
<u>Referenser</u>	22
<u>Övriga källor och referenser i detta häfte återfinns finns i:</u>	22
<u>Vidare läsning i urval</u>	22

Förord

Tystnadsplikten är viktig för att möjliggöra förtroendefulla samtal mellan själavårdare och konfident. Under åren 2012 till 2015 har vi i Evangeliska Frikyrkan arbetat med att förtydliga hur vi förstår och förhåller oss till detta löfte som själavårdare ger om att inte för någon röja vad som anförtröts i syndabekännelse eller enskild själavård.

Förslaget har utarbetats av EFKs diakonala arbetsgrupp och EFKs Sverigeprogram. Frågan om tystnadsplikt bearbetades först under Medarbetardagarna 2012 där en enkät bland EFKs pastorer om tystnadsplikten redovisades. Dessutom gjorde Lars-Göran Sundberg en genomgång av tystnadspliktens olika frågeställningar som finns dokumenterad i skriften "Utredning om bikt och tystnadsplikt i Evangeliska Frikyrkan". På Medarbetardagarna 2014 återkom vi med förslag till principer som dessa riktlinjer skulle utgå från. Till Medarbetardagarna 2015 presenterades ett förslag till riktlinjer som lämnades vidare till EFKs styrelse med några justeringar av Medarbetarförbundets årsmöte.

Evangeliska Frikyrkans styrelse fick därefter detta förslag till riktlinjer i sitt styrelsemöte den 21 november 2015. Styrelsen fastställde då att Del II i detta dokument skall utgöra "Riktlinjer för tystnadsplikten i Evangeliska Frikyrkan". Övriga delar sätter riktlinjerna i såväl ett bibliskt som ett praktiskt perspektiv, men har inte varit föremål för styrelsens behandling.

Riktlinjerna gäller som det framgår av texten, alla EFK-pastorer och övriga medarbetare. Vill en enskild församling att något annat ska gälla, måste detta uttryckligen beslutas av denna församling.

De texter om tystnadsplikt som finns i form av skrivelser i Gudstjänstboken s. 99 samt i Praktikan har gett hjälp i dessa frågor, men ersätts nu av dessa riktlinjer.

Förhoppningen är att vi nu skapar en större tydlighet där intentionen är att ge bästa möjliga ramar för att själavård och syndabekännelsen ska få förmedla Guds nåd i dess många former in i människors liv.

Vår förhoppning är att såväl pastorer och andra i själavårdande tjänst sätter sig in i principerna vi här har mejslat fram, så att just denna ambition blir förverkligad.

Vi vill rikta ett stort tack till Lars-Göran Sundberg som har lagt ner ett gediget arbete i såväl den utredning han presenterade som i arbetet med att ta fram texten i hela detta dokument.

För EFKs Sverigeprogram
Øyvind Tholvsen
Programledare

I. Inledning

Förtroliga samtal mellan människor förutsätter tillit och respektfulla gränser. Med trygghet som grund ökar den öppenhet som i sin tur skapar förutsättningar för självvårdande samtal med potential för växt och helande. Situationen ställs på sin spets när synd behöver bekännas och händelser bearbetas som väcker starka känslor av skam och skuld och utmanar en persons rykte i församlingen. I detta sammanhang har tystnadsplikten sin kontext. Eftersom kristen tro utgår från att alla människor har behov av förlåtelse, helande och försoning för att vinna frihet från syndens konsekvenser är det viktigt att den lokala församlingen säkrar sitt sammanhang som en tillitsfull och transformerande gemenskap.

Några utgångspunkter i Bibel och teologi

Att vara människa är att vara skapad till Guds avbild och därmed ha förmåga till gemenskap med och bära ansvar inför sin Skapare. Detta är ett privilegium och ett förtroende. Varje människa är dyrbar och därför initierades Guds historiska räddningsaktion för att frigöra henne från synden (1 Mos 3, Rom. 3:23) genom Jesus Kristus. Det är genom Honom som försoningens frihet öppnas och som delaktigheten i Kristi kropp, hans förvandlande gemenskap, leder till att Gud kan bli upphöjd (Ps 145).

All förlåtelse, försoning och upprättelse är en respons på och resultat av Guds försoningsverk i Kristus. Utan försoning, omvändelse och förlåtelse är vi människor förlorade (Joh. 3:16-18). För en människa är ånger och tro olika aspekter av omvändelsen – att vända sig bort från synden för att sätta sin tillit till Kristus (Mk 1:15; 6:12; Luk 10:13). Det är endast Gud som kan förlåta och befria från synd (Jes 43:25, jfr Mk 2:5-12). Han är vår ”läkare” (2 Mos 15:26) och ”barmhärtighetens fader och all trösts Gud” (2 Kor 1:3-4) som villigt och generöst ger nåd och förlåtelse (Ps 103:3, 8-11; Jes 55:6-7).

Matt 18:15-19 visar att människor ges tillgång till syndaförlåtelsens nycklar som stänger eller öppnar dörren till det hus av gudsgemenskap som omges av Guds bud. Evangeliet om Kristus ger löftet om förlåtelse och syndens begränsning i Kristi namn. Genom omvändelse och tro omges man därmed av en mur som inte ens dödsrikets krafter kan beseгра!

Den enskilda syndabekännelsen inför en förtrogen medmänniska, i vissa traditioner kallad bikt, har självvårdande fördel, eftersom den kan omges med andlig vägledning. Bekännelsen är i sig inte annorlunda än om den sker i gudstjänsten eller i enskildhet. Oavsett är det viktigt att komma ihåg att bekännelse och försoning oftast inte bara är en individuell process mellan bekännaren och Gud, utan har ofta med relationer och ansvarighet i den större gemenskapen att göra. Därför uppmanas vi att ta itu med sådant som både berör oss enskilt och i gemenskapen (Matt 6:14-15; Kol 3:8-11).

Utöver den generella bilden av människans behov av förlåtelse och försoning finns några särskilda motiv i Gamla och Nya testamentet som pekar på vikten av att skapa respektfull sekretess runt den enskilda bekännelsen av synd. Även om ordet tystnadsplikt inte nämns specifikt framträder följande motiv i Bibeln:

1. Att göra saker i det fördolda beskrivs generellt som något negativt. Det finns en förståelse för att det i känsliga situationer finns skäl att skapa skydd runt viss information (ex. Jer 37:17; 38:16). Att leva transparent i öppen kommunikation med varandra i gemenskapen framhålls som en eftersträvarsvärd dygd (Mk 4:22; Luk 8:17). Det dubbla kärleksbudet kan med fördel tillämpas på samtal i hela gemenskapen. I både Gamla och Nya testamentet är tillit till individens skydd i gemenskapen viktigt. Därför varnas för

lösmynthet och skvaller (Ords 11:13; 20:19). Att vara vis är ofta förknippat med att vara återhållsam i sitt tal (t.ex. Jak 3:1-18). Jesus knyter an till en sådan sparsamhet även när det gäller att prata om goda saker som fasta, bön och givande (Matt. 6:4-8). Öppenhet är den generella regeln och tystnadsplikt en skyddsåtgärd för särskilda situationer.

2. I Gamla testamentet förekommer bilden av en *fristad* för att ge en person ett *skyddat utrymme* och därmed möjlighet att bli rättsligt prövad och inte godtyckligt utsatt för hämnd. Levitstäderna eller ”asylstäderna” (4 Mos 35:9-34; 5 Mos 19:1-13; Jos 20-21) med dess altaren var sådana platser där prästen agerade å den anklagades vägnar utifrån Guds barmhärtighet där Gud ytterst är den som skyddar och försvarar den utsatta människan. Det finns skäl att i den troendes gemenskap skapa skyddsåtgärder, som t.ex. tystnadsplikt, för att ge en utsatt människa ett lämpligt skydd.
3. Människor med förtroende tillsattes i Israel för att man hos dem i tillit skulle kunna framlägga sin nöd och sin belägenhet. Personliga kvaliteter som trovärdighet, pålitlighet och integritet var avgörande för deras funktion (2 Mos 18). Jesus lyfter också fram ordningen där man söker hjälp av andra för att kunna hantera orätt och synd med varandra (Matt 18:15-20). Människor som av församlingen åläggs särskild tystnadsplikt behöver vara människor som anses trovärdiga sitt uppdrag. Men det finns också ett allmänt mandat bland alla kristna att uttala ord om förlåtelse och försoning till en som bekänner sin synd (2 Kor 5:17-6:2; Hebr 13:17; Jak 5:15-16.).
4. Det finns en uppmaning till att hantera ärenden i proportion till situationen och med den eller de parter som berörs av den uppkomna situationen (Matt 6:12; 16:19; 18:15-20; Joh 20:21-23).

Gud är seendets Gud och ytterst den som vakar över och har omsorg om människan i alla hennes belägenheter (Ps 139:1-6). Han ser in i syndens bedrägligheter (1 Kor. 2:11; Apg. 5:1-11), och har särskild omsorg om den som drabbas, och är särskilt utsatt (1Mos. 16). Tystnadsplikten är till för att människor med förtroende för varandra skall kunna hantera livet i dess skörhet, i nöden och i de mest sårbara av situationer. Detta för att människor med respekt och integritet i en trons gemenskap skall kunna växa mot Kristuslikhet.

II. Riktlinjer för tystnadsplikten i Evangeliska Frikyrkan

Allas varsamhet med att hantera förtroende

Det är allas moraliska plikt att varsamt hantera medmänniskors förtroende.

Alla människor utövar någon form av sekretess. Sekretess utgår från att man kan lita på den som ges förtroende. När något sägs eller meddelas människor emellan finns ofta en outtalad överenskommelse om att inte sprida informationen vidare.

Ibland är det emellertid ett önskemål att det som meddelats skall föras vidare till andra. I sådana fall är det därför viktigt att få personens uttryckliga tillåtelse att berätta om t.ex. ett böneämne eller en personlig omständighet. Genom samtycke ger vi varandra frihet att informera. Att tydligt uttala och komma överens om hur information skall hanteras skapar trygghet för alla inblandade parter i samtal, förbönssituationer och övrig kommunikation. Att fråga är bättre än att anta och ta för givet. Det är allas vårt moraliska ansvar att vårda och respektera varandras och särskilt sårbara människors förtroende. När man får kännedom om brott eller brottsliga missförhållanden mot barn eller äldre gäller för alla svenska medborgare att *man bör* anmäla till polis eller sociala myndigheter.

Överenskommelser om tystnadsplikt

Inom kristna församlingar och samfund finns särskilt beslutade överenskommelser om sekretess och tystnadsplikt.

Så är också fallet i församlingar som samarbetar i Evangeliska Frikyrkan. Dessa gemensamma bestämmelser för tystnadsplikt som du nu läser, är till för att förstärka skyddet av sårbara människor i känsliga situationer men också för att skydda dem som hanterar information. Dessa har formulerats för att hjälpa och vägleda kvinnor och män som är anförtrödda med ledaruppdrag av olika slag i församlingen. Evangeliska Frikyrkans styrelse har antagit dessa riktlinjer som utgör de ordningar för tystnadsplikten som alla EFK-pastorer och andra medarbetar med tystnadsplikt arbetar under.

Två kategorier av tystnadsplikt

Förutom den medmänskliga hänsyn om varandras integritet som gäller oss alla som kristna människor urskiljs inom EFK:s församlingar två kategorier av tystnadsplikt

1. *Särskild tystnadsplikt för pastorer* (med frihet från vittnesplikt)
2. *Allmän moralisk tystnadsplikt*

Var och en av dessa skall förstås på följande sätt:

1. Särskild tystnadsplikt för pastorer

- a) Särskild tystnadsplikt är förbehållen avskilda EFK-pastorer inklusive barn- och familjepastorer, ungdomspastorer etc. i aktiv tjänst i en församling eller i annan pastoral tjänst inom trossamfundet.
- b) Särskild tystnadsplikt innebär att denna form av sekretess tillämpas vid särskilda och tydligt avgränsade situationer, nämligen syndabekännelse¹ och enskild själavård. Uppgifter

¹ Vi använder konsekvent begreppen som historiskt har använts i frikyrklig teologi och praxis, nämligen *syndabekännelse* eller *bekännelse av synd* i dessa riktlinjer. I sitt innehåll har detta exakt samma innebörd som ordet *bikt* har i andra kyrkliga traditioner. I Rätttegångsbalkens stycke om frihet från vittnesplikten används ordet *bikt* som alltså inte ska ses på som något annat än frikyrkornas begrepp *syndabekännelse*.

som anförtrotts pastor eller pastoralt auktoriserad person under särskild tystnadsplikt får under inga omständigheter röjas. En sådan situation avgränsas genom att både pastor och konfident(er) är medvetna och överens om att sådan situation föreligger.

- c) Person med *Särskild tystnadsplikt för pastorer* får inte höras under ed eller förhöras av polis, detta på grund av frihet från vittnesplikt (dvs pastorn har tystnadsrätt inför domstol) för sådant som anförtrotts under syndabekännelse och enskild själavård.²
- d) Själva utövandet av tystnadsplikt – att motta förtroende under *Särskild tystnadsplikt för pastorer*, hör församlingstjänsten till. Det innebär att om tjänsten som pastor upphör, upphör även den särskilda tystnadsplikten. Emellertid bevaras det som anförtrotts i sådan tjänst under tystnadsplikt utan tidsbegränsning livet ut oavsett om man byter tjänst eller går i pension.
- e) Konfident kan lösa sin själavårdare från tystnadsplikten genom att konfident och pastor båda frivilligt och ömsesidigt är överens om detta. I sådana fall ska det ske en skriftlig överenskommelse mellan båda parter om detta. Vid tjänstgöring inom institutionssjälavården³ finns ingen möjlighet för konfidenten att lösa pastorn från tystnadsplikten.
- f) Vid avskiljning till pastoral församlingstjänst tydliggörs och markeras avläggande av tystnadslöfte samt dess karaktär. Det rekommenderas att det i anställningsavtalet skrivs in vilken tystnadsplikt som gäller.

Undantag: Den som avskiljs som pastor i en EFK-församling innehar generellt *Särskild tystnadsplikt för pastorer*. Vid särskilda skäl kan pastor som så önskar, undantas från regeln att lyda under *Särskild tystnadsplikt för pastorer*. Detta bör klargöras inför kallelse till tjänst som pastor i en församling så att församlingen kan ta ställning till ett sådant önskemål från pastorns sida. Vid avskiljning tydliggörs och markeras detta genom att pastorn inte avger tystnadslöfte. Vid tjänst inom institutionssjälavården är detta undantag inte möjligt.

Person med *Särskild tystnadsplikt för pastorer* ansvarar inför sin församlingsledning angående tystnadspliktens integritet. För att kunna förväntas utöva tystnadsplikten på ett ansvarigt sätt tillhandahåller ALT (Akademi för Ledarskap och Teologi) och EFK:s Sverigeprogram regelbundet lämplig utbildning i pastoralt arbete inklusive tystnadspliktens innebörd och utövning.

För frågor och vägledning hänvisas till EFK:s Sverigeprogram.

2. Allmän moralisk tystnadsplikt

- a) *Allmän moralisk tystnadsplikt* anförtröts övriga anställda och ideella ledare med särskilda förtroendeuppdrag: utbildade diakoner, barn och ungdomsledare, äldste eller motsvarande. Denna typ av tystnadsplikt skall ses som en förstärkning av den sekretess som alla kristna uppmanas att utöva.
- b) Det innebär att uppgifter under inga omständigheter får röjas som anförtrotts vid syndabekännelse eller i enskild själavård. Sådana situationer avgränsas genom att både ledaren och konfident(er) är medvetna och överens om att sådan situation föreligger.

² Se Rättegångsbalken 36 kap, 5 §, 5 stycket: "Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfart under bikt eller enskild själavård."

³ Institutionssjälavården avser ekumeniska tjänster inom exempelvis Universitetskyrkan, Sjukhuskyrkan och inom polis och kriminalvård.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

- c) Själva utövandet av tystnadsplikt i att motta förtroende under ”allmän moralisk tystnadsplikt” hör församlingstjänsten till. Emellertid skall det som anförtrotts i sådan tjänst bevaras under tystnadsplikt utan tidsbegränsning livet ut oavsett om man byter/slutar i sin tjänst eller går i pension.
- d) Konfident kan lösa sin självvårdare från tystnadsplikten genom att konfident och ledare båda, frivilligt och ömsesidigt, är överens om detta. I sådana fall bör det ske en skriftlig överenskommelse mellan båda parter om detta. Vid tjänstgöring inom institutionssjälvvården finns ingen möjlighet för konfidenten att lösa självvårdaren från tystnadsplikten.
- e) Anmälan till sociala myndigheter och/eller polis bör ske vid tillfällen då information erhållits om brott, särskilt angående barn och person i särskild utsatt situation. I sådan situation upphör tystnadsplikten för den aktuella situationen.
- f) Vid installation till tjänst ingår att avlägga tystnadslofte inför församlingen, lämpligen i gudstjänst eller församlingsmöte. För anställd noteras tystnadspliktens karaktär i anställningsavtalet.

Församlingens ledare bör återkommande tydliggöra och aktualisera vad som gäller i fråga om tystnadsplikt och allmän sekretess för människor som tjänar i församlingen. Dessa frågor behöver även tydliggöras i församlingen.

Några kommentarer angående likheter och skillnader mellan Särskild tystnadsplikt för pastorer och Allmän moralisk tystnadsplikt

Evangeliska Frikyrkans tradition karaktäriseras av att det allmänna prästadömet har en stark ställning. Det betyder att det inte finns någon ämbetsmässig skillnad mellan personer i församlingen som innehar en anställning eller är avskilda till pastoral tjänst och andra församlingsmedlemmar. Att ta emot varandras förtroende i form av syndabekännelse eller att lyssna på varandra i självvårdande hänseende tillhör potentiellt varje troendes mandat.

Den markerade *Särskilda tystnadsplikten för pastorer* skapar ett utrymme, ett ”rum” med möjlighet till särskild förtrolighet för att kunna lätta sitt hjärta utan att någon rapportering skall kunna ske, vare sig det gäller i församlingsmiljön, i tjänsteärendet på fängelset eller i sjukvården. Eftersom tystnadsplikten är absolut får ingen överföring ske till församlingsledning, myndighet, annan personal eller någon annan. Man kan inte kallas till domstol som vittne för det som behandlats i en sådan syndabekännelse eller enskild självvård. Denna stränghet om att inte förmedla vidare till myndighet och domstol finns inte i den *Allmänna moraliska tystnadsplikten*.

Evangeliska Frikyrkans styrelse har valt att formulera en öppning i den särskilda tystnadspliktens stränghet. Om både konfident och pastor är överens om – förutsatt ingen part har pressats därtill – att pastor skall lösas från tystnadsplikten, är det möjligt. En oberoende tredje part skall bevitna tystnadspliktens upplösning i det givna fallet och att press inte föreligger. Historisk praxis är att man inte kan lösas från det som meddelats i syndabekännelse (bikt) utan möjligen det som gäller innehållet i enskild självvård.

Till skillnad från *Särskild tystnadsplikt för pastorer* betonas i den *Allmänna moraliska tystnadsplikten* ett ”bör” i att faktiskt rapportera och anmäla brott och missförhållanden så att polis eller socialtjänst kan ingripa till barns eller annan utsatt persons bästa. Observera här att tystnadsplikten och förbudet att yppa något som anförtrotts i syndabekännelse (bikt) eller i enskild självvård får vika

EVANGELISKA FRIKYRKAN

sig för rapporteringskravet ”bör” vid situationer då brott eller missförhållanden förekommer som bör anmälas eller då domstol kallar.

Lika viktigt som det är att avgöra och komma överens om när tystnadsplikt gäller är det att förstå att inte alla slags situationer och samtal omfattas av tystnadspliktsskyddet. Det är bara vid överenskommen syndabekännelse och enskild själavård som de särskilda bestämmelserna tillämpas.

Tystnadspliktens sammanhang

Tystnadsplikt och avskiljning för tjänst

Vid avskiljning av pastor, eller motsvarande pastoral tjänst med Särskild tystnadsplikt för pastorer är det viktigt att tänka på följande:

1. Att personen på ett tillfredsställande sätt deltagit i EFK:s kurs i församlingspastoral frågor.
2. Att representant för EFK eller församlingen ingående gått igenom innebörden av bestämmelser för tystnadsplikt.
3. Att personen vid avskiljningen i församlingen offentligt/inför församlingen får besvara frågan med ”Ja”, om Särskild tystnadsplikt för pastorer:
Fråga: ”Du ikläder dig Särskild tystnadsplikt för pastorer. Lovar du att inte för någon röja vad som anförtros dig vid bekännelse av synd eller i enskild själavård?”
4. Tystnadspliktens karaktär noteras i anställningsavtalet.

Vid avskiljning av diakon, ungdomsledare, annan anställd eller ideell ledare i församling med ansvar som innebär samtalstjänst med Allmän moralisk tystnadsplikt är det viktigt att tänka på följande:

1. Att representant för EFK eller församlingen ingående gått igenom innebörden av tystnadsplikten.
2. Att personen vid avskiljningen i församlingen offentligt/inför församlingen får besvara frågan med ”Ja”, om Allmän moralisk tystnadsplikt:
Fråga: ”Du ikläder dig Allmän moralisk tystnadsplikt. Lovar du att inte för någon röja vad som anförtros dig vid bekännelse av synd eller i enskild själavård?”

Frågan kommenteras:

Tystnadsplikten kan endast hävas för information i enskild själavård om konfident (den som anförtrot sig) och den som är avskild för tjänst, båda ömsesidigt är överens om detta. Den som är avskild för tjänst uppmanas också att anmäla brottsliga handlingar och missförhållanden som kommer henne eller honom till kännedom, i synnerhet om det gäller barn och person i särskild utsatt situation.

Handledning, tystnadsplikt och support

Handledning kan inte ske på syndabekännelsens innehåll. Däremot föreligger inga hinder till att, även för den med *Särskild tystnadsplikt för pastorer* bearbeta det själavårdande samtalet genom handledning enskilt eller i grupp. Fokus i handledningen skall primärt vara den handleddes reaktioner och förhållningssätt snarare än konfidentens material. För att säkerställa tystnadsplikt och skydda konfident är det viktigt att noggrant avidentifiera handledningsmaterialet samt att vid handledning i grupp säkerställa att man inte närvarar i gruppen om man misstänker sig känna någon som kommer att nämnas.

Församlingar i EFK uppmanas att tillhandahålla kompetent och lämplig handledning till pastorer och personer med själavårdande uppgifter. Lämplig handledare är vanligen någon med god

EVANGELISKA FRIKYRKAN

själavårds- eller terapeutisk utbildning och själavårdsförståelse som har handledningskompetens. Handledare bör inte vara aktiv i själavårdarens eget relationsnätverk. Genom EFK:s personalvårdsresurs erbjuds handledningsgrupper för pastorer.

Några ramar för enskild själavård och syndabekännelse

Tillfällen för själavårdande samtal där syndabekännelse kommer på tal, antingen som initialt behov eller som väckt behov under samtalets gång, utmanar själavårdarens urskiljningsförmåga. Det historiska rådet är att först hjälpa konfidenten att sortera och sätta fingret på vad som är synd, uppror mot Gud och överträdelse mot Kristi lag i förhållande till sådant i livet som behöver bearbetas (sorg, överdrivet dåligt samvete, vad någon gjort mot en) innan det som behöver bekännas som synd leds över i syndabekännelse.

Ett annat klassiskt råd är att först urskilja vad som är inflätat i skammens problematik. Känslor av skam och av skuld känns väldigt lika men skam relaterar, grovt sett, till upplevelsen av vem eller hurdan man är (dålig, smutsig omöjlig att älska, etc.). Att ”bekänna bort” skam eller oduglighet går inte. Det förstärker istället dålig självkänsla och skammens problematik. Skam behöver bearbetas. Skuld, däremot relaterar vanligen till konkreta utförda handlingar som är identifierbara och möjliga att göra upp med. Konfident som t.ex. upplevt övergrepp eller övergivits som barn, kan leva med *känslor av skuld* över att man själv varit orsak till att övergreppet skett eller att man blivit övergiven. I sådana fall är det viktigt att urskilja var skulden hör hemma. Ett barn kan aldrig bära en vuxen människas skuld och ett offer för övergrepp skall inte bära en förövares ansvar och skuld. Det hör till själavårdarens kompetens att hjälpa konfidenten att avgöra vad som kan bekännas och inte.

När man har sorterat kan alltsammans bäras fram i bön, om man så önskar. Det som behöver uttalas som bekännelse tydliggörs, så att konfidenten själv vet, t.ex. som ”jag vill bekänna inför Jesus Kristus att...”. När bebyggelsen är klar är det lämpligt att läsa bibelsammanhang som bekräftar Guds förlåtande ord till den som kommer med ett uppriktigt hjärta (t.ex. 1 Joh 1:9). Att få hjälp och vägledning för att hantera och göra upp med det som lett till synd tillhör nästa steg av själavård och andlig vägledning.

Fungera i själavårdsteam

På senare tid har olika typer av själavårdande tjänst aktualiserats i församlingspraxis. Vad gäller tystnadsplikt utgör personlig kompetens, utbildning och församlingens kallelse utgångspunkt för vilken typ av tystnadsplikt som bör gälla. Vederbörande behöver i konfidentkontakten vara tydlig med vilken typ av tystnadsplikt som gäller.

Att ingå i en församlings själavårdsteam innebär vanligen att man anförtros *Allmän moralisk tystnadsplikt* så vida man inte är i tjänst som pastor. Som ideell själavårdare kan man aldrig stå under vittnesfrihetsskyddet, vilket konfidenten behöver vara medveten om vid enskild själavård och bekännelse av synd – som t.ex. kan relatera till någon brottslig handling.

Att två själavårdare tillsammans möter konfident(er) för enskild själavård bör inte möta något hinder förutsatt att båda verkar utifrån samma typ av tystnadsplikt. Då pastor med *Särskild tystnadsplikt för pastorer* genomför själavård tillsammans med någon som har *Allmän moralisk tystnadsplikt* kan pastorn inte hävda sin särskilda tystnadsplikt med vittnesfrihet. I övrigt skall tystnadsplikt gälla. Om det i samtalet framkommer material som bör anmälas till social myndighet vilar det på personen med den *Allmänna moraliska tystnadsplikten* att genomföra detta.

Självvård i sociala medier och via internet

Allt mer förekommer konversationer av privat slag via sociala medier, e-post, Facebook, etc. Det förekommer även självvårdande bloggar och frågelådor på nätet. Att använda dessa medier torde många gånger vara oundvikligt men de behöver hanteras med stor varsamhet. Risken för avlyssning, felsändning och att informationen hamnar hos personer som inte avsetts är påtaglig. Det vilar på självvårdaren att informera och vidta varsamhet om risk och på vilket sätt som sekretess kan upprätthållas. För den information som kommit självvårdare till del gäller för övrigt samma förhållningssätt som vid andra personliga möten.

Det är dock inte möjligt att helt upprätthålla den enskilda självvårdens sekretess i dessa forum då tredje part i alla sådana fall också har tillgång till information som läggs upp på någon form av server.

III. Exempel på tystnadsplikt i praxis – Frågor & Svar

Följande frågor förutsätter att medarbetaren har behörighet med *Särskild tystnadsplikt för pastorer*:

Hur börjar jag ett självavårdssamtal för att *Särskild tystnadsplikt för pastorer* skall gälla?

Formuleringarna kan vara olika men man behöver ha en klar överenskommelse med konfidenten om att det är ett "enskilt självavårdssamtal" som man tillsammans går in i och att det då gäller särskild tystnadsplikt.

Exempel:

"Om jag förstår dig rätt så har vi träffats här för att prata om en del personliga saker... och då gäller för min del att allt vi pratar om stannar helt och hållet mellan oss genom tystnadsplikten... Har jag förstått dig rätt?"

Om någon uttryckligen vill bekänna synd, behöver jag hantera det på något speciellt sätt då?

Förutsatt överenskommelsen om att detta är ett "enskilt självavårdssamtal" behöver inget speciellt göras för att tystnadsplikten skall gälla. Ur praktiskt självavårdshänseende kan det vara klokt att innan man går in i en konkret syndabekännelse, hjälpa konfidenten att konkret urskilja vad det är som kan och skall bekännas i förhållande till sådant som är lämpligt att bearbeta i självavård. För syndabekännelsens konkreta utformning finns en ordning i *Gudstjänstboken* (sid 96-97) om man vill använda den, i övrigt kan man själv utforma en bekännelseakt som inkluderar att höra Bibelns ord om förlåtelse, på ett personligt fritt sätt.

I ett enskilt självavårdssamtal framkommer det att familjens treåriga barn far mycket illa och är utsatt för övergrepp. Vad får jag göra och vad kan jag göra?

Utgångspunkten är att absolut tystnadsplikt som inte kan brytas gäller. Man måste hålla detta inom sig i tystnad om konfidenten inte kan förmås att själv berätta för socialtjänst eller person med annan typ av tystnadsplikt.

Som självavårdare kan man anonymt per telefon rådgöra med socialtjänst.

Då självavårdare får vetskap om att fara för liv eller allvarligt brott föreligger kan hon/han anonymt kontakta den som hotas, polis eller myndighet för att varna för att livshot eller grovt brott är å färde.... Man får dock inte ange namn eller specifika detaljer som gör att konfidenten kan identifieras.

Antag att konfidenten under samtalet inser vikten av att barnet, och kanske även han eller hon som förälder, behöver hjälp. Konfidenten lovar dig att under din vägledning ta kontakt med socialtjänst eller familjeterapeut för hjälp, men vill samtidigt ha ditt ord på att tystnadsplikten er emellan är intakt. Som självavårdare är jag då bunden av tystnadsplikten samtidigt som jag har möjlighet att följa upp med konfidenten i fortsatta samtal.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Antag att konfidenten efter fortsatta samtal önskar din hjälp i kontakten med socialtjänsten och att du följer med dit och pratar. I detta fall är det viktigt att som självvårdare prata igenom med konfidenten möjligheten att ömsesidigt komma överens om att bryta tystnadsplikten. Att tydligt lyssna in konfidenten så att man uppfattar att detta är hans/hennes vilja, är viktigt innan man föreslår att vi båda, tillsammans med oberoende part undertecknar ett papper om sådan överenskommelse. Då är jag fri att tillsammans med eller å konfidentens vägnar tala i ärendet.

Polis och domstolsväsendet hör av sig efter att de fått kännedom om att jag har haft enskilda självvårdssamtal där personen i syndabekännelse skall ha erkänt något som tydligen lett till att vederbörande åtalas för brott. De vill genomföra förhör och sedan kalla mig som vittne. Vad gör jag?

Eftersom detta handlar om syndabekännelse skall alla frågor i ärendet besvaras med följande svar: ”Jag kan över huvud taget inte kommentera frågan eftersom jag har Särskild tystnadsplikt för pastorer.”

På frågan om att bli kallad som vittne: ”I *Särskild tystnadsplikt för pastorer* ingår frihet från vittnesplikt. Jag kan inte medverka.”

Följande frågor förutsätter att medarbetaren har behörighet med *Allmän moralisk tystnadsplikt*:

Som anställd ungdomsledare möter du ungdomarna i ”konfagruppern” för att stämma av. Då berättar en av de 14-åriga flickorna med antydning åt att det pågår saker mellan henne och pappa som gör att du associerar till sexuella övergrepp. Vad gör du?

Det är förstås önskvärt att ställa några förtydligande frågor för att få klarhet om vad antydningarna står för.

Om det visar sig att pappan våldför sig sexuellt på flickan bör du anmäla detta till social myndighet – det är i grunden din skyldighet för flickans bästa.

Om flickan frågar dig om tystnadspliktens giltighet och uttryckligen vill att du skall hålla tyst, förklarar du att du som ungdomsledare inte kan hålla tyst vid övergrepp utan vill hjälpa henne och stödja henne till att få slut på övergreppen och att detta bara kan ske genom sociala myndigheters hjälp. Det bästa är om flickan tillsammans med dig vill anmäla saken, annars gör du det själv.

Rådgör med socialtjänst och/eller diakonalt kunnig person om vilka skyddsåtgärder som kan vidtas i situationen för flickans bästa och skyddsbehov.

Du är avskild för diakonala uppdrag i församlingen och blir uppringd av konfidents psykoterapeut. Konfidenten har nämnt att du kan svara på frågor som gäller hennes själsliga hälsa utifrån era enskilda självvårdssamtal. Hur svarar du?

Du kan inte svara på varken att personen är/eller har varit konfident hos dig eller något om samtalens innehåll. Detta är kopplat till din tystnadsplikt.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Konfidenten eller du som själavårdare kan vid ett senare tillfälle ta upp frågan om att du som själavårdare blir löst från din tystnadsplikt för att kunna prata med konfidentens psykoterapeut. I detta fall behöver ni förvissa er om att detta är ömsesidigt önskvärt och klokt samt fylla i formuläret om att bryta tystnadsplikten.

Som ideell men avskild själavårdare i församlingens själavårdsteam har du haft en serie enskilda själavårdssamtal med en ung man i församlingen. Ledaren för "församlingsrådet" (styrelse eller äldste) har sett killen gå in i samtalsrummet och med hänvisning till denna iakttagelse ber ledaren dig berätta om killens moraliska ställning. Hur förhåller du dig?

Det är viktigt att hålla isär själavårdande samtal och församlingsdisciplin. Utifrån regeln om tystnadsplikt kan du inte svara på någon fråga om killen vad gäller själavårdande möten eller dess innehåll.

Du rekommenderar lämpligen ledaren att själv ta ett ärligt och ömsint samtal med killen angående de frågor som ledaren behöver få klarhet i.

Liten ordlista

"Anmälningsskyldighet" – Enligt socialtjänstlagen innebär det att alla svenska medborgare, "var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden". "Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i andra stycket är *skyldiga* att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd".⁴ Anmälningsskyldigheten står över och löser tystnadsplikten för den som lyder under denna lag. Pastor med särskild tystnadsplikt lyder inte under denna lag utifrån enskild själavård och syndabekännelse.

"Enskild själavård" – Hjälp för konfidenten, (den eller de som anförtror sig) av en själavårdare (pastor/präst, diakon eller annan kristen för själavårdande samtal) i att tillämpa det kristna evangeliet i sina personliga förhållanden genom samtal som sker i avskildhet under tystnadsplikt i ett personligt möte mellan själavårdare och konfident(er) (en person el. liten grupp, till exempel en familj, med ett gemensamt problem) för att bearbeta detta.⁵

"Konfident" – En term som används om person som anförtror sig till själavårdare i ett själavårdande samtal.

"Offentlighetsprincipen" – En grundsats i svensk lag som innebär att statens och kommunernas maktutövning skall ställas under allmän insyn och kontroll. Statliga och kommunala myndigheters alla handlingar, såvida det inte "finns några bestämmelser som förbjuder ett utlämnande"⁶ skall därför vara tillgängliga för alla. Offentlighetsprincipen är en samlingsterm för grundpelarna för de fri- och rättigheter som är fastlagda i regeringsreformen och tryckfrihetsförordningen (här inkluderas yttrandefriheten). Begränsningar i den svenska lagstiftningens offentlighetsprincip, som t.ex. tystnadsplikt, vilar på riksdagens lagstiftning.

"Privaträttslig" – "De rättsregler som angår enskilda personers förhållanden till varandra" enligt privaträtten.⁷ Frikyrkliga organisationer, liksom Svenska kyrkan sedan dess skiljande från staten 1999, lyder under dessa rättsliga principer.

"Sekretess" – "att hålla något hemligt för att skydda person eller organisation, särskilt staten"⁸ För statliga myndigheter regleras undantag från offentlighetsprincipen i sekretesslagen (1980:100).⁹

"Tystnadsplikt" – Skyldighet att hålla hemlig viss kunskap som man delgivits i förtroende. I vissa yrken och tjänster gäller tystnadsplikt som lagstadgad skyldighet, t.ex. för läkare, psykologer och dylika. Tystnadsplikten är ett undantag från den yttrandefrihet som alla svenska medborgare har ett skydd för i grundlag. Varje svensk medborgare har rätt att uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst" till t.ex. medier.¹⁰

"Tystnadsrätt" eller "vittnesförbud" handlar om det lagstöd (rättegångsbalken kap 36, 5§) som präster och pastorer med särskild tystnadsplikt har att de inte får, även om de skulle vilja, vittna i domstol om sådant som meddelats vid enskild själavård eller syndabekännelse.

⁴ Utdrag ur socialtjänstlagen (2001:453) kap. 14, 1§. Originalen är ej kursiverad.

⁵ Jfr. Ett skyddat rum, sid 12.

⁶ Maria Lundqvist Norling, *Offentlighet & tystnadsplikt i Svenska kyrkan*, Stockholm: Verbum, 2007, sid 30.

⁷ "Privat-rätt" och "Privat-rättslig" - Svenska Akademiens Ordbok, nätupplaga, 2012-10-21.

⁸ "Sekretess" – Nordstedts Svenska ordbok.

⁹ Lundqvist Norling, sid 33.

¹⁰ Lundqvist Norling, sid 33-34.

Faktaruta – Kyrkohistoriska perspektiv på tystnadsplikt och syndabekännelse

Offentlig bekännelse

Bekännelse av synd som speciell handling och att göra upp med oförsonlighet med trossyskon omnämns i den kyrkohistoriska litteraturen först som något man gör offentligt i gudstjänsten innan firande av Herrens måltid (*Didaché*, 100-talet e.Kr). Den västliga kyrkan följer därefter en mera offentlig och restriktiv hållning (representerad av bl.a. Tertulianus och Augustinus) till syndabekännelse. Det är framför allt allvarlig synd som avses t.ex. mord, bedrägeri, äktenskapsbrott och avgudadyrkan – för vilket man tilläts ångra och omvända sig enstaka gånger eftersom en inre förvandling förväntades forma ett nytt liv med ny livsstil. Man menade inte att den omvända var syndfri men ”enklare” synder ansågs kunna hanteras i den privata bönen. Offentlig bekännelse skulle hjälpa genom att vara avskräckande och bidra till att skydda gemenskapen. Östkyrkan (representerad av bl.a. Origenes och Clemens av Alexandria) följde i stort samma spår med undantaget att man istället för att betona bekännelse som uttryck för att tillfredsställa Gud fokuserade på bekännarens inre helande och förändring. Under 300-talet avtog den offentliga bekenntelsens praxis.

Enskild bekännelse

I slutet av 300-talet tillämpas den enskilda bekenntelsen allt mera frekvent, vilket också succesivt aktualiserar frågan om tystnadsplikt. Man bekände synder inför sin andliga vägledare som t.ex. Ambrosius (340-397), med förtroendet att bara vägledaren och Herren kände till det som anförtröts i samtal och bön. Den enskilda syndabekännelsen stärks allt mera och får sakramental status i stora delar av kyrkan, vilket också ökade behovet av den formella sekretessen. Bikten (med avlösning och botgöring) blir årligen påbjuden och runt 1000-talet skärps tystnadspliktens regler och formaliseras för präster kring bekenntelsehandlingen.

På 1200-talet började man skilja på olika sorters tystnadsplikt där prästen omfattades av en strängare och läkare av en mindre sträng. Prästen som mottagare av bikt sågs som Guds företrädare och måste därför helt tåga. Däremot förordnade påven Innocentius III (år 1215), att den som tar emot bekännelse kan rådgöra med andra i fallet utan att konfidenten förråds. Tystnadsplikten syftade på den biktandes trygghet att kunna bekänna sina synder utan rädsla för läckage och skvaller. Kyrkohistorikern McNeill visar att det, på vissa håll, tidigt existerade alternativ praxis till denna präststyrda bikt. Det finns belägg för att syndabekännelse gjordes inför lekmän och i vissa sammanhang, t.ex. bland kelterna med såväl kvinnor som män.

Reformationen

Reformatörernas förhållningssätt till syndabekännelse, bikt och bot färgades av viljan att göra upp med missförhållanden som bl.a. rörde mänskliga meriter för frälsningen. Man lyfte fram vikten av hjärtats inre förvandling som svar på mötet med evangelium. Förlåtelsen är grundad på Guds barmhärtighet inte på en formell bekännelse av synd. Bara Gud kan förlåta synder! Biktkravet och bikten som sakrament förkastades. Martin Luther menade att alla kristna i princip kan ta emot bekännelse och ge avlösning men att prästen i princip skulle sköta bikten, för ordningens skull, i kyrkan. Jean Calvin följde samma linje och betonade den inre förvandlingen och förnyelsen som grund för ett liv i omvändelse. Om hjärtat är ångerfullt vill man också bekänna för människor – både i gudstjänst och enskilt, menade han. Dock förde en del av de reformerta, och även en del lutherska pietister, med sig relativt stränga regler kring kyrkotukt och nattvardspraxis som utgjorde sammanhang för samtal, bekännelse och bot. Såväl Luther som Calvin värdesatte alltså

EVANGELISKA FRIKYRKAN

”inbördes bekännelse och förmaning, och insåg värdet av enskild och hemlig bikt inför en pålitlig rådgivare, vanligtvis prästen. Bekännelse inför en lekman var dock lika giltig.” (Mc Neil, 277).

Under den Whitfieldska ”evangeliska väckelsen” i anglikanska kyrkan förnyades praxis kring syndabekännelsen och knöts frekvent till den andliga vägledningen. Genom personliga samtal och även brevkorrespondens rådde man människor att sträva efter helighet. Den formella bikten hade inte någon särskild plats, däremot förespråkades den i den ur Metodismen framsprungna Oxfordsrörelsen.

Frikyrkorörelsen

Svensk folkväckelse har kopplingar till lutherdom, anglosaxisk baptism och metodism samt delvis reformert/puritansk och anglikansk fromhet och teologi. Dessa samfund, med självbestämmande församlingar, formade relativt stränga krav på medlemmarna, inte minst från det puritanska arvet. Med personlig vägledning, rådgivning och förmaning som förlängning av predikan vakade man över och vårdade medlemmarnas frälsning och fostran. I sammanhanget utgjorde syndabekännelse och tystnadsplikt en del av en icke sakramental församlingsvård med tyngdpunkt i församlingsmedlemmarnas ömsesidiga ansvar. Pastorer och pålitliga lekmän ansvarade tillsammans för att förmana och vägleda de troende utifrån det predikade bibelordet och moralnormerna. Oftast skedde detta i förtroliga samtal som syftade till att hjälpa och stödja syndaren till bekännelse och omvändelse. När man inte såg något hopp om bättring verkställdes uteslutning ur gemenskapen. Matt. 18 motiverade praxis i omsorgen om den enskildes andliga liv men också för att upprätthålla församlingen. Bland metodisterna existerade parallellt den formella bikten som man i grupper (”klasser”) odlade kristen gemenskap, bekände sina synder och frestelser, samt beskrev själens tillstånd och tog emot kritik av varandra.

Den särskilda tystnadsplikten har i kyrkans historia i princip förbehållits bekännelse av synd, inte församlings- eller själavård i allmänhet. Varsamhet och förmåga att behålla förtroende har dock betonats i samband med känsliga samtal.

EFK med baptistisk självförståelse

Det nära förhållandet mellan den svenska Lutherska kyrkan och statsmakten har gjort att Sveriges rikes lag och sekretesslagen varit utgångspunkten för svenska kyrkans förståelse av tystnadsplikt. Svenska kyrkans kyrkolag var fram till 1999 underordnad statens regelverk. När frikyrkorörelsen växte fram i mitten av 1800-talet formades dess tro och praxis i förhållande till och även i reaktion mot dess andliga rötter, så även i syndabekännelse och tystnadsplikt. Dagens EFK med rötter i baptism och angloamerikanskt helgelsearv följer det kongregationalistiskt baptistiska mönstret med fokus på att vårda den kristna individen och troendeförsamlingen. Bikten har inte varit formell men däremot har det praktiserats syndabekännelse med förbön och även hjälp genom enskilda samtal. Ibland har tystnadspliktens princip krockat med och ifrågasatts i samband med ärenden relaterat till frågor om församlingstukt.

Genom lagen om ”Frikyrkopastorers befriande från vittnesplikt” (1960:85) började ramar för tystnadsplikt att formas, något som inte tidigare funnits mer än som allmänt förtroende till predikant eller församlingsledare. Först 1974-års handbok hade instruktioner för tystnadsplikt. När ramarna väl formades var det logiskt att formerna för bikt och tystnadsplikt i Svenska kyrkan användes som förlaga trots att den historiska förståelsen för församlingens liv, och syndabekännelsens innehåll och tystnadsplikten i sitt baptistiska sammanhang ser något annorlunda ut.

Några orsaker till syndabekännelsens och tystnadspliktens aktualitet

Flera orsaker finns till att syndabekännelsens och tystnadspliktens praxis har aktualiserats i vår tid i det frikyrkliga sammanhanget. Först kan nämnas själavårdens nyorientering utifrån sina kyrkohistoriska rötter i andlig vägledning. Reaktion mot en själavård allt mer genomsyrd av humanistisk psykologi gav upphov till att på nytt söka förankring i Bibel och klassisk själavård för att möta den nutida människans brottningskamp. Det stod klart att själavård inte bara kan bedrivas på ett emotionellt plan utan hör intimt samman med människans andliga nöd, liv och växt.

I nära anslutning till detta rotsökande växer, för det andra, retreatrörelser fram med den andliga vägledningens tydliga ramar för att forma det andliga livet. I dessa retreatmiljöer är det naturligt att så väl rannsaka sitt liv som söka förnyelse. Syndabekännelse är en klassisk del av denna spiritualitet.

För det tredje är så väl själavårdens sökande av sina rötter som nyupptäckten av retreat och andlig vägledning kopplad av vår tids möten över kyrkogränserna. Frikyrkofolket har genom ekumeniska samarbeten och utbyten ökat sin förståelse för de historiska kyrkornas spiritualitet och andliga praxis. Därmed kan man tänka sig att nyfikenheten på så väl sina egna andliga rötter som "saknaden" av sin egen historia från dessa sammanhang. Syndabekännelsen utgör sannolikt en del av de svar som människor söker i en vilsen och rastlös tid för att få ro i själen.

Innehållet men också de historiska kyrkornas "fasta" formspråk har sannolikt också bidragit till att det i frikyrkliga kretsar experimenterats med hur andliga rötter och vår samtid faktiskt förhåller sig till varandra i vår "rörliga" tid. Ett fjärde skäl är att kyrkan i varje tid behöver upptäcka kärnan i vad det är att vara kyrka och hjälpa människor att upptäcka, få del av och växa i andligt liv. Detta gäller även EFK:s församlingar. Att hjälpa människor att hantera sin synd och befrias från dess grepp och hantera dess konsekvenser måste vara en del av kärnverksamheten. Då blir också en naturlig följdfråga: Hur ser formerna för en sådan praxis ut i vår tid?

Formulär för olika ändamål

På följande sidor hittar du formulär att användas för att förtydliga för alla i själavårdande tjänst att man arbetar under tystnadsplikt samt vilken tystnadsplikt som gäller.

Vi har även tagit fram ett formulär om man vill träffa en ömsesidig överenskommelse om att bryta tystnadsplikten i ett själavårdsärende.

SÄRSKILD TYSTNADSPLIKT FÖR PASTORER

i församling tillhörig Evangeliska Frikyrkan

Jag har tagit del av riktlinjerna gällande för *Särskild tystnadsplikt för pastorer* och lovar att inte för någon röja vad som anförtrotts mig vid bekännelse av synd eller i enskild själavård.

Jag är också medveten om lagen om vittnesförbud enligt Rättegångsbalken 36 kap 5§ om pastors eller motsvarandes tystnadsrätt.

Församlingens namn: _____

Uppdrag i församlingen: _____

Ort och datum: _____

Namnteckning: _____

Namnförtydligande: _____

Namnteckning församlingens ordförande: _____

Namnförtydligande församlingens ordförande: _____

ALLMÄN MORALISK TYSTNADSPLIKT

i församling tillhörig Evangeliska Frikyrkan

Jag har tagit del av riktlinjerna gällande för *Allmän moralisk tystnadsplikt* och lovar att inte för någon röja det som anförtrotts mig i bekännelse av synd eller i enskild själavård.

Jag är också medveten om att jag bör anmäla till polis eller sociala myndigheter i händelse då information erhållits om brott begåtts, i synnerhet mot barn och personer i särskild utsatt situation. I denna situation har jag ingen tystnadsrätt.

Församlingens namn: _____

Uppdrag i församlingen: _____

Ort och datum: _____

Namnteckning: _____

Namnförtydligande: _____

Namnteckning församlingens ordförande: _____

Namnförtydligande församlingens ordförande: _____

ÖMSESIDIG ÖVERENSKOMMELSE OM ATT BRYTA TYSTNADSPLIKTEN I ETT SJÄLAVÅRDSÄRENDE

i församling tillhörig Evangeliska Frikyrkan

Under perioden/följande dagar _____

har jag (konfidentens för och efternamn):

samtalat i enskild själavård med (själavårdarens för och efternamn):

Det huvudsakliga ärendet har gällt:

Jag vill medvetet att min själavårdare (enligt ovan) bryter tystnadsplikten i angivet ärende från ovan angiven period:

Konfidentens namnteckning: _____

Som själavårdare ger jag mitt medgivande till att bryta tystnadsplikten i angivet ärende från ovan angiven period:

Själavårdarens namnteckning: _____

Denna ömsesidiga överenskommelse ägde rum (dagens datum och ort): _____

Överenskommelsen bevitnas av oberoende part med

Namnteckning: _____

Namnförtydligande: _____

Referenser

Evangeliska Frikyrkans tro och självförståelse, nytryck mars 2012.

”Förhör av präster m.fl. som vittnen”, Lars Friedner, hovrättsråd, Sveriges Kristna Råd, 2012-06-18, sid 1-5.

Gudstjänstboken: Handbok för församlingarna i Evangeliska Frikyrkan, Pingströrelsen, Svenska Alliansmissionen och Svenska Baptistsamfundet, Örebro: Libris, 2005.

Lundqvist Norling, Maria, *Offentlighet & tystnadsplikt i Svenska kyrkan*, Stockholm: Verbum, 2007.

Mc Neill, John T., *Själavårdens historia*, Stockholm: Diakonistyrelsens förlag, 1966.

”Pastorskriterier inom Evangeliska Frikyrkan”, Dokument antaget av EFK:s styrelse november 2008.

Psalmer och Sånger, Örebro/Stockholm: Libris/Verbum, 1987.

Svenska kyrkans utredningar, *Ett skyddat rum: tystnadsplikt i Svenska kyrkan: slutbetänkande från 2008 års tystnadspliktsutredning*, Svenska kyrkans utredningar: 2010:3.

Övriga källor och referenser i detta häfte återfinns finns i:

Sundberg, Lars-Göran ”Utredning om bikt och tystnadsplikt”, Evangeliska Frikyrkan.

Vidare läsning i urval

Bergstrand, Göran, *Bikt, enskild själavård tystnadsplikt – vad menar vi egentligen?* Stockholm: Verbum, 2005.

Collmar, Lars och Carl Nordström, *Sekretess inom kyrkan: Om tystnadsplikten i teori och praktik*, Stockholm: Verbum, 1994.

Ekumeniska riktlinjer vid sexuella övergrepp i kyrkliga miljöer, Sundbyberg: Sveriges Kristna Råd, 2003.

Handbok för församlingens gudstjänstliv, Svenska Baptistsamfundet/Örebromissionen, Örebro: 1974.

Johansson, Hans, *En liten vägledning till bikten*, Cordia, 2005.

Persson, Larsåke W., *Lyda Gud eller människor: Om samskapsregler och samvetsfrågor i svensk frikyrklighet med utgångspunkt från Svenska Baptistsamfundet*, Stockholm: Svenska Baptistsamfundet, 2008.

Steere, David A., ”Supervision Among the Helping Professions”, i *The Supervision of Pastoral Care*, David A. Steere ed., Eugene: Wipf and Stock Publ., 1989, 39-64.

S:t Lukasbrevet om Tystnadsplikt och pastoral handledning, 1994.

Till församlingens tjänst: Handbok för Fri baptistsamfundet, Helgelseförbundet, Svenska Baptistsamfundet, Örebromissionen, Finlands Svenska Baptistsamfund, Örebro: Bokförlaget Libris, 1987.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2011:1: Tystnadsplikt m.m. Svenska kyrkan, Kyrkomötet, TU 2011:1.

Öberg, Stig, *Själavården i pingströrelsen*, 20-poängsuppsats i Mastersutbildningen, Uppsala Universitet, Teologiska Institutionen, 2004.